

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.5.3.11>

ВАСКІВСЬКИЙ А.О.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРАДІЖОК ВАНТАЖІВ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

FEATURES OF SEARCHING DURING THE INVESTIGATION OF CARGO THEFT ON RAILWAY TRANSPORT

Актуальність статті полягає в тому, що однією з передумов формування методики розслідування крадіжок вантажів на залізничному транспорті став розвиток залізничних магістралей й кількості кримінальних подій пов'язаних із їх функціонуванням. Злочинність на залізничному транспорті характеризується постійним зростанням рівня латентності, поширенням та вдосконаленням тіншових схем, проявів корупції з боку службових осіб органів державної влади та управління в межах реалізації ними своїх повноважень тощо. Зазначена категорія кримінальних правопорушень пов'язана з багатоепізодною злочинною діяльністю (відповідно значним обсягом слідчої та оперативної роботи), а механізм таємного викрадення вантажу продовжує залишатись одним з найскладніших для своєчасного виявлення й припинення кримінально-протиправних дій. У статті встановлено, що головна мета такої слідчої (розшукової) дії – відшукування необхідних доказів, встановлення розшукуваних осіб й додаткових відомостей про обставини вчинення крадіжки вантажів на залізничному транспорті, яка досягається шляхом криміналістичної (пошукової) та кримінальної процесуальної діяльності. З урахуванням специфіки дослідження і рекомендацій, що існують на даний час щодо тактики проведення обшуку, автором запропоновано тактичні прийоми. Запропоновано алгоритм проведення обшуку, в рамках якого окрема увага приділена технічному документуванню, вжиттю належних заходів для забезпечення присутності осіб, права та законні інтереси яких можуть бути обмежені або порушені, а також понятих й спеціалістів-криміналістів. Аналіз практики засвідчив, що така слідча (розшукова) дія по цій категорії кримінальних проваджень дає позитивні результати, якщо буде проведена: за місцем проживання підозрюваних, у складських (гаражних) приміщеннях і на ділянках місцевості, що їм належали; при затриманні правопорушника на місці вчинення крадіжки, або безпосередньо після, за «гарячими слідами» найбільші результати були досягнуті при проведенні обшуку транспортного засобу та особистого обшуку підозрюваного. При проведенні зазначених обшуків зазвичай виявляли: частини викраденого вантажу; частини упаковки в якому знаходився вантаж; знаряддя злочину; предмети маскування крадіжки; взуття, схеми руху потягів, кошти від збуту викраденого майна, інші об'єкти, що вказували про вчинення іншого кримінального правопорушення (наркотичні речовини, зброя, вибухові пристрої).

Ключові слова: крадіжка, вантаж, залізниця, розслідування, слідчий, слідча (розшукова) дія, обшук.

The relevance of the article lies in the fact that one of the prerequisites for the formation of the method of investigation of cargo theft on railway transport was the development of railway lines and the number of criminal events related to their operation. Crime in railway transport is characterized by a constant increase in the level of latency, the spread and improvement of shadow schemes, manifestations of corruption on the part of officials of state authorities and management within the scope of their exercise of their powers, etc. The specified category of criminal offenses is associated with

multi-episode criminal activity (respectively, a significant amount of investigative and operational work), and the mechanism of secret theft of cargo continues to remain one of the most difficult for timely detection and termination of criminal and illegal actions. The article establishes that the main purpose of such an investigative (search) action is to find the necessary evidence, establish the wanted persons and additional information about the circumstances of the theft of goods on railway transport, which is achieved through forensic (search) and criminal procedural activities. Taking into account the specifics of the research and the currently existing recommendations regarding search tactics, the author proposed tactical techniques. An algorithm for conducting a search is proposed, in which special attention is paid to technical documentation, taking appropriate measures to ensure the presence of persons whose rights and legitimate interests may be limited or violated, as well as witnesses and forensic specialists. The analysis of practice proved that such an investigative (search) action in this category of criminal proceedings gives positive results, if it is carried out: at the place of residence of the suspects, in warehouse (garage) premises and in the areas of the area that belonged to them; when arresting the offender at the scene of the theft, or immediately after, following "hot tracks", the greatest results were achieved when the vehicle was searched and the suspect was personally searched. During these searches, the following were usually found: parts of the stolen cargo; parts of the package in which the cargo was located; hacking tools; items to disguise theft; shoes, train timetables, funds from the sale of stolen property, other objects indicating the commission of another criminal offense (narcotics, weapons, explosive devices).

Key words: *theft, cargo, railway, investigation, investigator, investigative (search) action, search.*

Актуальність теми. Однією з передумов формування методики розслідування крадіжок вантажів на залізничному транспорті став розвиток залізничних магістралей й кількості кримінальних подій пов'язаних із їх функціонуванням. Злочинність на залізничному транспорті характеризується постійним зростанням рівня латентності, поширенням та вдосконаленням тінювих схем, проявів корупції з боку службових осіб органів державної влади та управління в межах реалізації ними своїх повноважень тощо. Зазначена категорія кримінальних правопорушень пов'язана з багатоепізодною злочинною діяльністю (відповідно значним обсягом слідчої та оперативної роботи), а механізм таємного викрадення вантажу продовжує залишатись одним з найскладніших для своєчасного виявлення й припинення кримінально-протиправних дій.

Виклад основного матеріалу. Проведення обшуку під час досудового розслідування крадіжок вантажів на залізничному транспорті є одним із способів отримання доказів учинення кримінального правопорушення. Обшук може бути особи, або проводитись на станції, за місцем проживання, місцем роботи підозрюваного, гаражі, підсобному приміщенні, дачі, тощо. При цьому від своєчасності проведення та грамотної організації цієї СРД безпосередньо залежить результат досудового розслідування.

Загальними завданнями обшуку є:

1) виявлення та вилучення: знарядь кримінального правопорушення (наприклад, знарядь зламу та інших об'єктів); предметів зі слідами кримінального правопорушення або тих, що є результатом кримінально-протиправної діяльності (наприклад, підроблені документи); предметів та цінностей, здобутих (нажитих) кримінально-протиправним шляхом; документів, що мають значення для досудового розслідування або характеризують особу правопорушника (фотознімки, аудіо- та відеозаписи, листи, шоденники, записники); об'єктів, що використовувалися для реалізації кримінально-протиправного задуму; об'єктів, що вилучені з цивільного обігу, заборонені для використання або потребують спеціального дозволу, незалежно від того, відносяться вони до кримінального провадження чи ні (вогнепальна та холодна зброя, наркотичні засоби, вибухові пристрої, таємні документи тощо); майна для забезпечення відшкодування заподіяних збитків (з метою забезпечення цивільного позову) або в цілях можливої конфіскації; інших об'єктів, що мають значення для досудового розслідування і виступають засобом встановлення об'єктивної істини;

2) виявлення: осіб, які переховуються від слідства та суду або втекли з-під варти чи з місця позбавлення волі та перебувають у розшуку; трупів та їх частин; тварин (тих, що використовувалися як засоби або знаряддя вчинення кримінального правопорушення);

3) перевірка зібраних за кримінальним провадженням доказів та одержання нових доказів й перевірка слідчих версій, що висунуті слідчим на початковому етапі досудового розслідування;

4) встановлення обставин, що сприяли або перешкоджали учиненню кримінального правопорушення, вжиття заходів профілактичного характеру та ін. [1, с. 288–289; 2, с. 422; 3, с. 157–158].

У разі затримання особи необхідно негайно провести його особистий обшук, звернувши увагу на наявність слідів кримінального правопорушення. У цьому аспекті, сприяють слідчому відповідні спеціалісти (залежно від обставин кримінального провадження). Вони звертають увагу слідчого на предмети, що мають значення, допомагають правильно описати, сфотографувати й вилучити ці предмети, попереджають від необережних дій, які можуть привести до втрати речових доказів. Вилучений у підозрюваного одяг упаковують у поліетиленові пакети. З метою виключення взаємного перенесення мікрооб'єктів кожен предмет одягу потрібно упаковувати окремо. Проте, у протоколі необхідно зазначити кількість пакетів, у які упаковано одяг та взуття. З метою недопущення налипання мікрооб'єктів з одягу на внутрішню поверхню пакета, який від тертя об інші об'єкти має статичне намагнічування, кожен предмет одягу слід обережно вивертати [4; 5; 6].

За наявності підстав особистий обшук проводиться й в інших осіб, що перебувають у приміщенні, що обшукується, оскільки ці особи можуть приховувати при собі розшукувані предмети. У випадку якщо слідчий і інші учасники обшуку точно не знають спеціального найменування виявлених предметів, треба детально описати в протоколі їх зовнішні ознаки: консистенцію, колір, форму, розміри, кількість, а якщо це рідкі або сипучі об'єкти, то об'єм.

Загалом, обшук, як і будь-яка слідча (розшукова) дія (СРД) потребує ретельної підготовки для її проведення й містить ряд певних криміналістичних та процесуальних особливостей планування підготовчого етапу. Доречно зауважує С. С. Чернявський та Р. І. Благута, що перед обранням організаційних і тактичних прийомів проведення обшуку слідчому необхідно вирішити низку завдань, зокрема визначити об'єкти, на яких слід проводити обшук (об'єкт обшуку), предмети й документи, які потрібно вилучати (об'єкти пошуку), послідовність і конкретні терміни проведення кожної слідчої дії [7, с. 182; 8, с. 90].

На нашу думку, слідчий насамперед повинен:

1) встановити особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться;

2) отримати ухвалу слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи (ч. 1 ст. 235 КПК України). Слідчий за погодженням з прокурором повинен звернутися з клопотанням до слідчого судді. До клопотання мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання, а також витяг з ЄРДР щодо кримінального провадження, у межах якого подається клопотання (ч. 3 ст. 234 КПК України) [9];

3) визначити точне місце і час його проведення;

4) уточнити прикмети предметів, назву, зміст і зовнішній вигляд документів, з'ясувати можливі місця їх виявлення, а також місця можливого зберігання цінностей, необхідних для забезпечення відшкодування матеріального збитку;

5) намітити коло учасників обшуку (працівники поліції, поняті й фахівці);

6) вирішити, які технічні засоби повинні використовувати при проведенні відповідних пошукових дій, і забезпечити їх наявність [10, с. 443].

Необхідно зазначити, що під достатніми даними для проведення обшуку розуміються відомості, що містяться в показаннях свідків, потерпілих, підозрюваних, у протоколах СРД, заявах громадян, а також одержані в ході оперативно-розшукової діяльності. Незаконно проведений обшук (проведений без ухвали слідчого судді або із застосуванням насильства) тягне за собою кримінальну відповідальність за ст. 162 КК України [1, с. 287–288].

Окрему групу техніко-криміналістичних засобів обшуку, становлять засоби одержання примусового доступу до приміщень, сховищ, речей, про які йдеться у абзаци першому ч. 6 ст. 236 КПК України. Такими засобами є лом, кувалда, електрична або бензинова кутова шліфувальна машина, газовий різак, спеціальний засіб «Ключ», електронні пристрої з криптографічним програмним забезпеченням зламу систем логічного захисту. Про факт та результати їх застосування обов'язкового повідомляється учасників обшуку та зазначається у протоколі обшуку.

Для пошуку схованих металевих виробів і інструментів, зокрема, закопаних у землю або в сніг, утоплених у воду (на глибину до метра) зазвичай використовується металолукач.

Надалі, обшук (робоча стадія) починається з таких попередніх дій (заходів): непомітне прибуття слідчо-оперативної групи; попереднє обстеження прилеглої до об'єкта обшуку території; виставлення постів (групи-перехвату); супроводження представника громадськості чи житлово-експлуатаційної контори для оперативного проникнення на об'єкт обшуку; додержання заходів безпеки; застосування технічних засобів аудіо-, відеофіксування; проникнення до об'єкта обшуку та його оперативне обстеження (з метою встановлення кількості присутніх і недопущення втечі, опору, знищення речових доказів тощо); пред'явлення службового посвідчення; ознайомлення обшукуваного з ухвалою слідчого судді; пропонування добровільно видати об'єкти пошуку.

Залежно від виконуваної ролі учасники обшуку поділяються на осіб, які проводять обшук, та осіб, присутніх під час його проведення. До першої групи належать: слідчий (прокурор) у провадженні якого перебуває кримінальне провадження; спеціалісти, яких запрошують для отримання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань; співробітники оперативних й інших підрозділів поліції, у тому числі дільничні, на яких можуть бути покладені допоміжні дії (наприклад, охорона місця обшуку).

До осіб, які обов'язково мають бути присутніми під час обшуку, згідно зі ч. 3, ч. 7 ст. 223, ст. 236 КПК України, належать поняті (не менше двох). Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, зацікавлені у результатах кримінального провадження. Обшук проводиться в присутності осіб, права та законні інтереси яких можуть бути обмежені або порушені (особа у володінні якої перебуває обшукуване приміщення чи інше володіння, членів її сім'ї, співмешканців тощо). Для участі в проведенні обшуку може бути запрошено потерпілого, підозрюваного, захисника, представника та інших учасників кримінального провадження. Підозрюваний має право особисто брати участь у проведенні обшуку та вимагати залучення захисника (ч. 3 ст. 42, ч. 2 ст. 46 КПК України). Обшук у приміщеннях, що їх займають підприємства, установи й організації, проводиться в присутності їх представників [11; 12, с. 60–61; 13, с. 351; 14, с. 134].

Як показав аналіз практики досудового розслідування, обшук по цій категорії кримінальних проваджень давав позитивні результати, якщо був проведений: за місцем проживання підозрюваних і на ділянках місцевості, що їм належали (52,1% випадків), за місцем їхньої роботи (13,5%), за місцем проживання родичів і знайомих (14,4%). При затриманні правопорушника на місці вчинення крадіжки, або безпосередньо після, за «гарячими слідами» в 90% випадків найбільші результати були досягнуті при проведенні особистого обшуку підозрюваного. Крім того, обшукувалася особистий ТЗ підозрюваних (32,6% випадків). При проведенні зазначених обшуків зазвичай виявляли: частини викраденого майна – 40,1% випадків; частини упаковки в якому знаходилось майно – 15,6%; знаряддя злочину – 18%; предмети маскуванню крадіжки – 8,7%; взуття – 26,6%. Варто додати, що у 13,5% випадків при обшуку були вилучені об'єкти, що вказували про вчинення іншого кримінального правопорушення (наркотичні речовини (27,3%); зброя: вогнепальна (18%), холодна (30%); вибухові пристрої (8%).

Обшукуючи приміщення, слід пам'ятати, що в більшості випадків правопорушники видозмінюють викрадене, тому об'єктами обшуку повинні служити не лише викрадене майно або його частини, але і пакувальний матеріал, приладдя, яке може служити маскуванню слідів крадіжки (нитки, пломби, фарба і тому подібне), документи про здачу викраденого в ломбард, комісійний магазин, скрутку тощо.

У ході дослідження, неодноразово було підтверджено, що між родом діяльності, професією правопорушника, його вподобаннями, захопленням і способами приховування розшукуваних предметів та вибором місць для влаштування тайників просліджується стійкий зв'язок. Тому перед обшуком доцільно отримати інформацію про професію та навички підозрюваного, щоб орієнтовано міркувати, куди він міг заховати викрадене.

З урахуванням специфіки нашого дослідження і рекомендацій, що існують на даний час щодо тактики проведення обшуку, можна виділити такі тактичні прийоми: використовувати чинник раптовості, тобто проводити невідкладно обшук після отримання відповідної інформації, а також заздалегідь відпрацювати спосіб проникнення в приміщення, що підлягає обшуку; передбачити дії слідчо-оперативної групи при відмові власника відкрити приміщення; за наявності декількох підозрюваних найкращий результат дає одночасне проведення обшуку у всіх співучасників. Якщо ж виконання цієї умови неможливе, то обшуки проводяться послідовно у окремих членів злочинної групи. Таке положення веде до того, що решта членів групи, довідавшись про факт затримання або проведення обшуку у співучасників, намагаються переховати викрадене чи позбавитися його [1, с. 290].

Раптовість групового обшуку позбавляє зацікавлених осіб можливості попередити один одного про небезпеку й заховати або знищити предмети, що викривають їх злочинну діяльність, а також унеможливує підготовку до опору [15]. Для проведення цієї тактичної операції створюється належна кількість слідчо-оперативної групи. Кожну з них очолює слідчий, який самостійно керує обшуком на місці. Водночас, конфліктність ситуації під час проведення обшуку пов'язана із залученням захисника до проведення цієї дії згідно з положенням ч. 1 ст. 236 КПК України. Це відбувається тому, що особа, житло якої обшукується, незалежно від того, є вона у процесуальному статусі підозрюваного чи свідка, вимагає забезпечення їй права на захист. У такій ситуації, враховуючи інтереси слідства, видається доцільним не зупиняти розпочату СРД, а вжити заходів для забезпечення присутності захисника. Специфічність і складність положення ч. 1 ст. 236 КПК України полягає у його подвійній взаємовиключній правовій природі: примусовість СРД та принцип забезпечення права на захист [16].

На практиці часто виникають випадки, коли присутні під час обшуку захисники відмовляються виконувати законні вимоги слідчого, мотивуючи це тим, що вони здійснюють реалізацію їхнього обов'язку шляхом надання правових консультацій особі, яка їх запросила, через це вони здійснюють телефонні дзвінки, оглядають вилучені слідчим прокурором речові докази тощо. Як наслідок суперечливого за призначенням положення ч. 1 ст. 236 КПК України знижується, а в деяких випадках не досягається не лише мета обшуку, а й відбувається недотримання права на захист, штучне створення умов для протистояння сторін захисту й обвинувачення, що не сприяє встановленню дійсних обставин кримінального правопорушення [15, с. 123; 17, с. 173–174].

При проведенні обшуку слідчий не повинен випускати з поля зору різного роду негативні сліди, що вказують про можливість знаходження в тому або іншому місці замаскованого сховища викраденого майна. Саме тому, при проведенні обшуку з метою виявлення тайників і місць приховування необхідно приділяти особливу увагу демаскуючим обставинам (наприклад, сліди свіжої штукатурки, побілки, фарбування стін; відсутність шпаклівки між дошками підлоги чи блиск верхівки цвяхів; наявність свіжо наклеєних шпалер; більш глухий звук при простукванні частини стіни; наявність зів'язаних рослин у квіткових горщиках, що може свідчити про їх пересадження з метою облаштування схованки; потовщення і латки на одязі; незвичайне поведіння тварин тощо) [18, с. 170].

В окремих випадках про це може свідчити підозріла (незвична) поведінка правопорушника, або членів його сім'ї. Для виявлення подібних реакцій слідчим (дознавачем) в ході обшуку можуть бути застосовані такі тактичні прийоми, як «словесна розвідка», повторне повернення до дослідження раніше оглянутих предметів тощо. При проведенні обшуку на робочому місці підозрюваного обстеженню підлягають предмети, що знаходяться в користуванні правопорушника, або є його власністю: робочий стіл, інструменти, шафа для зберігання спецодягу, тумбочка, якою користувався злочинець, його особисті речі.

Для запобігання знищенню об'єктів, які підлягають вилученню, та протидії з боку обшукуваного, необхідно уникати затримку при вході в житло, де планується провести обшук. Слід акцентувати увагу на тому, що при будь-якому варіанті проникнення необхідно здійснювати постійний контроль за вікнами житла з метою запобігання викиданню предметів, речей з них, а в разі таких дій – документування цього факту [18, с. 167].

У свою чергу, необхідність залучення спеціаліста до цієї СРД пояснюється тим, що слідчий не має можливості самостійно виявити та зафіксувати дані про стан або зміну слідів, матеріали слідоутворюючих об'єктів. У зв'язку з цим інформація, здобута слідчим, є неповною та має вибіркового характеру, що призводить до втрати необхідної інформації для подальшого експертного дослідження [14, с. 127; 19, с. 454;]. До того ж, враховуючи, що за підсумками обшуку у цій категорії кримінальних проваджень потрібно здійснити значний обсяг роботи (упакувати велику кількість вантажу), то до участі в обшуку доцільно залучати кількох спеціалістів різних галузей, які, разом виконуючи свої обов'язки, доповнюватимуть один одного й водночас сприятимуть швидкому та повному розслідуванню [17, с. 176; 20].

Транспортні засоби, порівняно з іншими об'єктами, в яких може проводитись обшук, мають низку відмінностей: а) за призначенням – застосовуються для перевезення вантажів, пасажирів; б) за улаштуванням – складаються з каркасу і обшивки (за обшивкою порожноти); в) за особливостями користування – більшість часу перебування в дорозі; г) проведення обшуку транспортних засобів нерідко пов'язано з їх зупинкою і затриманням, включенням або виключенням двигунів, агрегатів та іншими подібними діями [21].

Проводити огляд (обшук) автомобілів з метою пошуку речей, документів, цінностей, грошей та предметів доцільно за окремими «вузлами» у такій послідовності: 1) передня частина транспортного засобу – бампер, реєстраційний номерний знак, радіатор, фари, підфарники, капот, крила, передні колеса, лобове скло, склоочисники, передні бічні стійки кузова або кабінки; 2) задня частина – кришка багажника, її замок, задні ліхтарі, номерний знак, бампер, багажне відділення і його вміст (запасне колесо, інструменти); 3) верхня частина – дах автомобіля та вентиляційний люк зовні; 4) бічні сторони – передні і задні двері, ручки та замки зовні, бічне скло та ущільнювачі, дзеркало заднього виду, брызговики та підніжка; 5) салон – дверцята водія (внутрішня сторона), сидіння водія та чохла на ньому, дверцята переднього пасажира, його сидіння [17, с. 179–180].

Фіксація результатів обшуку, окрім занесення відомостей до відповідного протоколу, додатково здійснюється шляхом фотографування та в обов'язковому порядку із застосуванням безперервного відеозапису. Але у протоколі потрібно зазначити, яка саме криміналістична техніка застосовувалася (марка, модель тощо), щоб у подальшому можна було судити про результати і ефективність проведеного обшуку.

Об'єкти, що вилучаються, під час проведення обшуку упаковуються та опечатуються бирками з відтисненням печатки (штампу) та нанесенням на них підписів слідчого, підозрюваного та понятих. При цьому, зауважимо, що при складанні протоколу слід уникати необґрунтованих тверджень про характер та склад предметів, що вилучаються, для встановлення яких необхідно провести додаткові експертні дослідження, тобто слідчому варто лише обмежитися описом їх загальних ознак.

Безперечно результати обшуку під час розслідування крадіжок вантажів на залізничному транспорті, істотно поповнюють доказову базу, а також дають змогу слідчому використовувати отриману інформацію для проведення інших СРД [22, с. 160]. Знання вищевказаних обставин буде, на наш погляд, сприяти ретельній організації і цілеспрямованому проведенню обшуків.

Отже, на відміну від інших СРД, під час досудового розслідування крадіжок вантажів на залізничному транспорті, проведення обшуку має такі особливості:

- 1) конкретизованість об'єктів пошуку;
- 2) належність об'єктів пошуку, як правило, особам, в яких проводиться обшук;
- 3) примусовий характер обстеження та вилучення об'єктів пошуку;
- 4) процесуальний аспект (проводиться на підставі ухвали слідчого судді із використанням безперервного відеозапису).

Аналіз практики засвідчив, що обшук по цій категорії кримінальних проваджень давав позитивні результати, якщо був проведений: за місцем проживання підозрюваних, у складських (гаражних) приміщеннях і на ділянках місцевості, що їм належали (52,1% кримінальних проваджень); при затриманні правопорушника на місці вчинення крадіжки, або безпосередньо після, за «гарячими слідами» найбільші результати були досягнуті при проведенні обшуку транспортного засобу та особистого обшуку підозрюваного (90%). При проведенні зазначених обшуків зазвичай виявляли: частини викраденого вантажу (40,1%); частини упаковки в якому знаходився вантаж (15,6%); знаряддя злочину (18%); предмети маскування крадіжки (8,7%); взуття (26,6%), схеми руху потягів (7%), кошти від збуту викраденого майна (12%), інші об'єкти, що вказували про вчинення іншого кримінального правопорушення (наркотичні речовини, зброя, вибухові пристрої) (13,5%).

Список використаних джерел:

1. Криміналістика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / К. О. Чаплинський, О. В. Лускатов, І. В. Пиріг, В. М. Плетенець, Ю. А. Чаплинська. 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.
2. Керівництво з розслідування злочинів : наук.-практ. посіб. / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Одиссей, 2010. 960 с.
3. Коновалова В. Методика розслідування злочинів: оптимальні системи слідчих дій. *Вісник Академії правових наук України*. 2005. № 4 (43). С. 155–160.
4. Криміналістика : підруч. для студ. юрид. спец. ВНЗ / за ред. В. Ю. Шепітька. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Ін-юре, 2004. 684 с.
5. Криміналістика : підручник / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.; за ред. В. Ю. Шепітька. 4-ге вид., переробл. і доповн. Харків : Право, 2008. 464 с.

6. Криміналістика: питання і відповіді : навч. посіб. / за ред. А. В. Кофанова, О. Л. Кобилянського, Я. В. Кузьмічова та ін. Київ : Центр учб. літ., 2011. 280 с.
7. Чернявський С. С. Злочини у сфері банківського кредитування (проблеми розслідування та попередження) : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Джужи. К. : Юрінком Інтер, 2003. 264 с.
8. Слідчі (розшукові) дії: навч. посіб. / О. В. Авраменко, Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк та ін. / за заг. ред. Р. І. Благути та Є. В. Пряхіна. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 416 с.
9. Криміналістика у питаннях та відповідях : навч. посіб. / А. В. Іщенко, В. В. Пяковський, А. В. Самодін та ін. Київ : Центр учб. літ., 2016. 118 с.
10. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Київ : Алерта, 2014. 768 с.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
12. Процесуальний порядок та тактичні особливості здійснення слідчих (розшукових) дій: наук.-метод. рек. / В. В. Кікінчук, К. Л. Бугайчук, В. О. Малярова, Т. П. Матюшкова. Харків : ХНУВС. 2018. 101 с.
13. Криміналістика: підручник / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. / за ред. В. Ю. Шепітька. 5-те вид. переробл. та допов. Київ: Ін Юре, 2016. 640 с.
14. Пашиєва А. С. Криміналістичне дослідження металної холодної зброї : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2020. 314 с.
15. Комарницька О. Б. Окремі питання здійснення обшуку житла стороною обвинувачення. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2016. № 4. С. 118–129.
16. Галаган В. І., Удовенко Ж. В. Забезпечення засади невторчання у приватне життя чи проведення обшуку житла чи іншого володіння особи. *Наукові записки. Юридичні науки*. 2014. Т. 155. С. 114–117.
17. Тарасенко О. С. Розслідування незаконного поведіння з вогнепальною зброєю, що вчиняється злочинними об'єднаннями : дис. ... док. юрид. наук. Київ. 2017. 283 с.
18. Рудницька Ю. В. Розслідування крадіжок, вчинених неповнолітніми : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2017. 244 с.
19. Завидняк І. О. Участь спеціаліста у проведенні слідчих (розшукових) дій та його консультативна допомога. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 6. С. 453–456. URL: http://www.par.in.ua/6_2019/116.pdf.
20. Гоч Н. В. Тактика обшуку під час розслідування ухилень від сплати єдиного внеску. URL: <http://www.apdr.in.ua/v71/65.pdf>.
21. Галиця О. С. Деякі питання застосування кримінально-процесуального законодавства при проведенні обшуку транспортних засобів. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3346>.
22. Коваль Ю. Є. Методика розслідування крадіжок особистого майна пасажирів, вчинених на залізничному транспорті України : дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.09. Львів, 2016. 224 с.